

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta, za inozemstvo \$9.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (September 30, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Konvencije UMWA in UAW

Ta teden se vršita konvenciji dveh največjih uni v tej deželi. V Cincinnatiju, O., zboruje unija United Mine Workers of America, v Grand Rapidsu, Mich., pa unija United Automobile Workers CIO. Prva ima blizu 600.000 članov, druga pa več kot milijon. Prva ima za seboj že več kot pol stoletja dolgo in zelo burno pa dramatično zgodovino, druga pa je zrastle v letih velikega organizatoričnega vala, ki je objel deželo s sprejetjem Wagnerjevega delavskega zakona, ki daje delavstvu pravico do organiziranja in kolektivnega pogajanja.

In dasi je avtna unija takorekoč še v otroških letih, ima za seboj tudi zelo dramatično zgodovino. Sploh so ji življenje dale zelo dramatične sedee stavke, s katerimi so avtni delavci zlomili "odprto" delavnico, v resnici eno najmočnejših antiunijjskih trdnjav v deželi in prisilili avtne magnate, mogočne korporacije pod kontrolo Wall streeta na kolena.

Zlom te antiunijjske trdnjave je bila do danes ena največjih zmag ameriškega delavstva. V tem boju, ki je porušil enako trdnjavo tudi v kraljestvu jekla, je igral veliko vlogo tudi John L. Lewis, čijega slava je v zadnjih letih precej zatemnela in se mora danes boriti v svoji lastni uniji proti najmočnejši opoziciji, odkar je pred okrog 18 leti propadlo veliko uporniško gibanje med organiziranimi premogarji pod vodstvom Johna Brophyja.

Obe uniji sta danes trdnjavi ameriškega delavstva. Rudarji so poznani kot najbolj preizkušeni in najboljše trenirani borci za svoje pravice. Skozi pol stoletja so bili prednja straža unijskega gibanja in odbijali napade ameriških industrijskih fašistov, ki skoz dolgo desetletja niso hoteli priznati delavstvu pravice do organizacije in kolektivnega pogajanja. K temu jih je prisilil šele "new deal" z zveznim delavskim zakonom. Ampak mnogi fevdalci se s tem zakonom še danes niso sprijaznili in le čakajo prilike, da zopet udarijo po delavstvu. Prav to je danes vzrok za pretežno večino "divjih" stavk, katere izvajajo nespokorjeni industrijski magnati in njih delavstvu sovražni ravnatelji.

Avtni delavci pa so danes prednja straža novega delavskega gibanja, ki ne pozna samo ozkih mej bizniškega unionizma, kakršnega je učil pokojni Gompers in kakršnega še danes v veliki meri prakticira Ameriška delavska federacija. Avtni delavci se danes predvsem razlikujejo v tem, da so razvili militantne in v primeri z večino ostalih uni tudi progresivne voditelje, katerim socialni in gospodarski problemi dežele niso deveta briga. Posebno v Walterju Rutherju imajo dalekovidnega, konstruktivnega in zelo sposobnega voditelja.

Avtni delavci se odlikujejo tudi po tem, da so razvili in tudi do danes obdržali eno izmed najbolj demokratičnih delavskih organizacij. V tem pogledu je razlika med rudarsko in avtno unijo kot noli in dan. V UMWA je absoluten gospodar John L. Lewis, v UAW pa je gospodar članstvo, ki izraža svojo voljo po svojih zastopnikih na letnih konvencijah.

Medtem ko Lewisova mašina vedno dominira vsako konvencijo na vsej črti, tega ni mogoče reči o konvencijah avtne unije, kjer ima besedo "rank and file." Seveda imajo "bloke" ali "mašine," brez katerih bi tako velike konvencije—2300 delegatov je na sedanj—ne mogle nikamor. Toda bloki v avtni uniji se grupirajo okrog različnih unijskih smeric in na podlagi tega tudi okrog voditeljev, ki zastopajo te ali one smerice. V glavnem imajo tri bloke: progresivnega pod vodstvom Rutherjevih bratov, "komunističnega" pod vodstvom Adesa in Frankensteina (slednji ni komunist, marveč velik oportunist) in "Thomasov blok," ki drži ravnovesje.

Glavno sporno vprašanje na tej konvenciji UAW je velika opozicija "rank and file" proti antistavkovni politiki unije, oziroma zahteva, da avtna unija prekliče obljubo, katero so dali voditelji CIO (in ADF) vladi, da se organizirano delavstvo prostovoljno odpove stankam med vojno. O tem se je vršila velika debata v torek, sredo ves dan in deloma v četrtek. Predsednik Thomas je zagrozil, da ne bo prevzel več kandidature, ako se konvencija izreče za preklie te obljube in sankcioniranje stavk. Za vzdržanje sedanja politike je blediral tudi Philip Murray, predsednik CIO, in skoraj vsi drugi voditelji.

Pri pivem poimenskem glasovanju je zmagala administracija, ko je bilo poraženo priporočilo manjšine resolucijskega odbora s 6300 proti 3700 glasovi za preklie protistavkovne politike. Ko pišemo te vrstice (v četrtek zjutraj), je pred konvencijo drugo manjšinsko poročilo, ki določa, da se unija še dalje drži protistavkovne politike v tovarnah, kjer se izdeluje vojni material, v drugih tovarnah, ki bodo preurejene za civilno produkcijo, pa se unija vrne k starim americam in si prilašča pravico do stavke. Za to stališče se zavzema Walter Ruther in bo najbrže sprejeto. Priporočilo večine resolucijskega odbora pa je za nadaljevanje sedanja protistavkovne politike na vsej črti do konca vojne z Japonsko.

Da je to vprašanje tako pereče v avtni industriji (in drugod), je vzrok v tem, ker je delavstvo v vezanih rokami brez moči, da bi forsiralo reševanje spornih zadev, ki so nakopičene po vseh tovarnah. In prav to je tudi vzrok za sporadične izbruhe "divjih" stavk.

Lewis ima po dolgi letih na letošnji konvenciji zopet opravka z močno opozicijo pod vodstvom Rayja Edmundsona, ki je bil dolga leta njegova desna roka v Illinoisu. Ta opozicija zahteva demokratiziranje premogarske unije z vrnitvijo avtonomije vsem distriktnim organizacijam. Proti Edmundsonu je Lewis nastopil po svoji stari metodi in mu ni priznal delegatskih pravic. Izgleda, da bo Lewis pobil tudi to opozicijo, kot je do zdaj še vsako. Edmundson je tudi naznanil svojo kandidaturo proti Lewisu za predsednika UMWA.

Glasovi iz naselbin

AMERIŠKI AVIATIKI PRINESLI PISMO IZ STARE DOMOVINE

Kenosha, Wis.—Prilagam vam pismo, ki sem ga prejela iz stare domovine dne 28. avgusta. Pisal ga je moj brat. Silno sem bila iznenadena, ker so mi ga poslali ameriški vojaki. Oni so se namreč spustili na tla s parašutniki v bližini doma mojega brata. Ko sem ga prečitala in pokazala tudi drugim, so mi vsi svetovali, naj ga pošljem Prosveti, ker je zelo zanimivo, posebno ker so ga poslali ameriški vojaki.

Mary Kastelic.

Pismo me glasi:

23. marca 1944.

Draga sestra!

Pišem ti nekaj vrstic o našem življenju. Dne 19. marca je priletelo nešteto ameriških letal nad Celovec in so bombardirali več mest. Eno letalo je bilo zadeto in padlo na Adamčevo senošet na Golici. Letalci so se s padali rešili in prišli v roke partizanov, kateri jih bodo poslali nazaj v Ameriko. Jaz jim bom dal to pismo, da ga ponesejo tebi. Ako ga boš res dobila, te bo gotovo razveselilo. Opisal ti bom malo o našem nesrečnem življenju v Evropi.

Imeli smo vsega dovolj, dokler smo bili v Jugoslaviji, vendar pa smo mislili, da nam ne bo hudo, ako zavladajo nad nami Nemci, toda smo se pošteno zmotili. Preden so vdrli v našo domovino, so vsi pripovedovali, da so to dostojni in kulturni ljudje. Toda kmalu so pokazali, kaj so. Čez štiri dni po zlomu Jugoslavije smo morali iti vsi od 14. leta naprej na preiskavo in so nas pričeli preiskovati, ali smo nemškega pokolenja ali ne. Za tega so ugotovili, da je Nemec, za drugega, da je Jud. In jeli so ljudi izseljevati in preganjati. Ljudje so se pričeli bati in pobegnili so v gozdove. Tiste ljudi imajo sedaj za komuniste. Ako pa jih zasačijo, jih nabasajo v avtomobile in odpeljejo v Begunje, kjer so veliki zapori in jih obsodijo na smrt. Neverjetno je in nepopisno, koliko danes trpi naš slovenski narod.

Iz vasi Hrušice so nekega dne naložili na avtomobil skoro sto oseb ter jih odpeljali v Begunje. Čez nekaj dni pa se je ponesrečil neki nemški oficir v avtomobilu, zaradi tega so šli takoj v Begunje in naložili 34 Hrušičanov na avtomobil, jih nato odpeljali v Hrušice in jih tam na licu mesta postrelili, poleg njih pa tudi nekaj oseb iz Jesenice in drugih krajev. Za vsakega Nemca pade 10 Slovencev. Ko so pa partizani prišli iz gozdov in ubili župana na Jesenicah, so kaznovali 50 oseb in tako so že tisoč padli in prelili svojo nedolžno kri. Ne morem ti opisati nemškega barbarizma.

Pri nas v Rovtavih so pobrali duhovnike, advokate, trgovce,

jih nato preselili in zaplenili njih imetja. Vse so pokrali in zvozili v Nemčijo. Mnogi so odšli v gore in tam žive kot divjaki, zdaj pa prihajajo h kmetom, da dobi živč. Imenujejo se partizani. Nemci so ukazali, da jih moramo takoj naznaniti, ako jih vidimo. Toda kdor se predrzne in jih naznani nemškim oblastim, tega partizani ubijejo, kdor pa jih ne, tega pa Nemci odpeljejo v Begunje v zapore in ga do smrti pretepejo, ga žgejo z gorečim železom, trgajo nohte, režejo nosove in ušesa. Nikoli v vsej zgodovini se ni noben narod tako kruto in barbarsko obnašal kot se Nemci v naši domovini. Niti Turki niso kaj takega počenjali.

Kosov Jože je šel v gozdove, a vsled tega so izselili v Nemčijo njegovo ženo in 20-letno hčer. Najstarejši sin pa je bil v bolnišnici operiran na slepiču, a Nemci so prišli ponj, ga odpeljali v Begunje in ga ustrelili. Najbrže se še spominjaš Štefelino ve Lenke. Ona je imela štiri sinove. Najmlajši sin Tonček je šel k partizanom in jih izdajal Nemcem. Sedaj ga partizani iščejo na domu, a on se skriva pred njimi. Toda domov ni prišel, temveč je pri nemški policiji. Ustrelili pa so Lojza Pavelca, Lenko pa na smrt pobili, nato pa zažgali hišo.

Tako je življenje pri nas. Nemci obkolijo cele vasi in jih zažgejo in čestokrat zgorje ljudje in živina. Nešteto je takih primerov. Razumljivo, da nas ne veseli, da bi se šli borit za Nemčijo za tako življenje. To življenje je slabše kot pekel. Vojskujejo se po gorah in pokopališča so po vseh gozdovih. Tisoče letal leta nad nami in razbijajo mesta. Ta pilot, ki bo odnesel to pismo, je dejal, da so tisti dan razbili pet mest. Tisoče in tisoče družin je brez strehe, na tisoče jih je lačnih, stotisoč pa so v gozdovih in umirajo v krvavih bojih.

Betelov Jožek je bil poklican k vojakom pred letom. Šel je na rusko fronto, a tam je bil samo mesec dni in ni o njem ne sluha in ne duha. Tako je pri nas: polovica mladih fantov je pobegnila v gozdove, druge pa so odvlekli Nemci in sedaj umirajo na raznih evropskih bojiščih. Jaka Betelov je sedaj na Korškem in doma Joža sam težko dela, a Stanko pa je še premlad. Tončka je močna, kakor si bila včasih ti, in pomaga. Mati je zdrava in hodi molit v cerkev, kjer opravlja službo božjo kar mežnar. Od Bohinja do Kranjske gore je samo en duhovnik. Ker je samo eden, ne morejo biti vsi pokopani cerkveno.

Drugeče živimo po nemškem ukazu. Živila in obleka je na karte in prav tako obutev. Na dan dobimo samo tri cigarete. Celotno žensko do 50. leta dobe eno cigareto in pol na dan, tako da

se nimamo prav nič pritožiti. Delavec dobi vsako leto par čevljev z gumijastimi podplati. Na vsake tri mesece dobimo nekaj blaga za krpanje obleke; pet oseb dobi 1 kg in 30 dek. mesa na teden in nekaj gramov kruha. Kruh pečejo samo pekarnice. Tako imamo življenje kakor v raj, ako pa se pritožiš, te pa odpeljejo v Begunje, tam pa vešala. Tako krotijo slovenski narod barbarski Nemci. Ne morem ti popisati, koliko je že padlo mladih nedolžnih slovenskih mladeničev. Ko bo enkrat vsega tega konec, pa pridij pogledat, bomo imeli pakazati kaj več kot prej.

V prvi svetovni vojni je padlo iz naše občine okoli 60 do 80 vojakov, zdaj pa že 308. Iz treh pušk in petih partizanov je nastala vojska, ki šteje 600.000 mož, ki se bore pod vodstvom Tita, kateri kruto preganja sovražnika. Od tu je eden bratov pri partizanih, drugi pa pri Nemcih; zopet drugi primer je, ko je oče pri partizanih, sin pa pri Nemcih. Nepopisno je trpljenje slovenskega naroda, velikansko je prelivanje krvi naših ljudi.

Radi bi se pogovorili z ameriški aviatiki, a žal nihče ne zna angleščine. Trije ameriški vojaki pridejo nocoj k nam, seveda skrivaj, kajti če bi jih zasledili Nemci, bi jih takoj napadli. Partizani jih bodo preprečili čez Savo in nato peš čez gore, da bodo prišli na Primorsko in od tam naprej v Ameriko. Upam, da se bom tudi jaz mogel pridružiti partizanom. Oni so osvobodili še velik del Jugoslavije. Nemci so še vedno v mestih, a partizani v vaseh. Pridejo in vzamejo temu vola, drugemu prašiča, tretjemu moko, pa tudi obleko. Gorje nam, če ne bo tega konec pred letošnjo zimo. Kdor pa se potegne za nemško oblast, ta ima takoj glavo na niti. Ko jim je Štefan nekaj ugovarjal, so mu pobrali vse živč, obleko in obutev. Tako se igramo z našimi življenji. Težko je služiti dvema gospodarjema. Kaj nas čaka, ne vemo. Težko čakamo konca vojne. Pri nas smo vsi zdravi. Rozka in Johanka hodita v šolo, kjer uče samo v nemškem jeziku. Naš jezik moramo zatajiti. Teta je še tudi zdrava.

Upam, da se imate dobro, boljše nego tukaj. Gotovo ne stradate kakor tukaj. Na koncu pa prejmi najlepše pozdrave od vseh "Betelovih" in "Kopišarjevih". Pozdrav vsem ameriškim Slovincem! Tvoj brat

John.

SEJA DRUŠTVA 604 SNPJ
Cleveland, O.—Redna mesečna seja angleško poslujočega društva Utopians št. 604 SNPJ se bo vršila v ponedeljek, dne 18. sept. ob 8. zvečer. Seja se bo obdržala v navadnih prostorih Slovenskega delavskega doma na Waterloo rd. (Prepozno za sredo).—Ured.)

J. Y. Matthews, zapisnikar.

SMRT DVEH ČLANOV

Denver, Colo.—Zopet je kruta smrt posegla v našo naselbino in prerežala nit življenja agilnemu članu našega društva, Johnu Ambrosu, tajniku društva Columbine št. 218 SNPJ. Pri društvu je tajnikoval 11 let in je bil vedno pripravljen storiti vse, kar je bilo v njegovi moči za društvo, enotno in članstvo. Članom je rad pomagal na ta ali oni način; četudi je bil sam večkrat bolan, se je trudil, da je bilo vse v redu pri društvu in je skrbel za čim boljše odnose med prizadeti.

Pokojni Ambrose je bil prepleljan v bolnišnico 6. avg. in je umrl 29. avg. V nezavesti je bil štiri dni. Zapušča ženo, nedoraslega sina Ivana, ki ga je želel videti iti prvi dan v šolo, kar pa žal ni dočakal, ker ga je prej kruta smrt dohitela. Zapušča tudi hčerko Julijo; omožen Strauss, brata Louisa in več drugih sorodnikov.

Ob času Ambroseve bolezni je bil naš član Mike Suzick (Zuzi) ubit pri delu v premogorovu. Naj v miru počivata oba. Človek nikdar ne ve kje in kdaj ga zadene smrt, zato bodimo pripravljeni tudi za tak slučaj, in sicer s tem, da postanemo člani SNPJ, ki preostali pomagajo v bolezni in smrti. Oba naša pokojna člana bomo pogrešali, posebno pa pokojnega tajnika.

Zelim, da se bi članstvo našega društva v obilnem številu udeležilo prihodnje seje dne 21.

Prva slika najnovejšega zvezniškega tanka, ki tehta 41 ton in se imenuje Krokodil ter bruha iz sebe ogenj v daljavo 450 čevljev. Uporablja se na vzhodni in zapadni fronti.

sept., da izvolimo novega tajnika. Dobro premislite koga in kako volite, kajti tajništvo je zelo odgovorno delo. Na svidenje na seji 21. sept!

Mary Grande, blagajnica.

VESELICA DRUŠTVA 576 SNPJ

Cleveland, O.—Angleško poslujoče društvo Spartans št. 576 SNPJ odpre jesensko sezono s plesno veselico v soboto, dne 16. sept. v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. in E. 64th St. Za ples bo igral Pete Serinick. Ujudno vabimo vse naše prijatelje in družta, da se naše veselice udeležijo v obilnem številu. (Prejeli prepozno za sredo).—Ured.)

Ann Opeka, tajnica.

AMERIŠKI RDEČI KRIŽ IŠČE JUGOSLOVANA

Chicago, Ill.—Ameriški rdeči križ bi rad zvedel, kje se nahaja Mathias Konatic. On je nekoč živel v Chicagu. Konatica išče njegov sorodnik iz Jugoslavije Tona Konatic. Ako bi kdo vedel, kje se dotičnik nahaja, naj to sporoči Ameriškemu rdečemu križu, 616 S. Michigan ave., Chicago, Ill., ali pa pokliče Harrison 5910.

Ameriški rdeči križ.

POROČILO O DVEH KONVENCIJAH

Detroit, Mich.—Upam, da se ne boste preveč dušali name, ko prejmete ta dopis. Zunaj namreč dežuje in imam dovolj časa za obujanje spominov po konvencijah. Mnogo ljudi v Rock Springsu in prav tako v Clevelandu se je izrazilo, da radi čitajo moje dopise, morda rajši kot pa jih jaz pišem, zato sem se namenila, da opišem obe konvenciji, kateri sta se vršili druga za drugo. Mnogo delegatov in glavnih odbornikov ABZ se je udeležilo prve konvencije SANSa in ko sem prišla v Cleveland iz Rock Springsa, bi kmalu mislila, da smo prišli v Cleveland nadaljevati konvencijo ABZ.

Ponosna sem na obe organizaciji, na SNPJ in ABZ, kajti z gotovostjo lahko rečem, ako se ne bi voditelji teh organizacij zanimali za SANS in JPO-SS, potem ne bi imeli ne ene in ne druge organizacije. In ti organizaciji sta tako potrebni v teh kritičnih časih. Prav vsled tega pa sem ponosna na uradnike naših podpornih organizacij!

Najprvo naj opišem težave, ki jih ima danes vsakdo, ki potuje bodisi z vlakom ali busom. Na postajah se ljudje drenjajo in vsak se sili naprej, da bi si zagotovil sedež. Danes je težko rezervirati si sedež, razen v spalnem vozu. Vožnja v spalnem vozu sem si rezervirala mesec dni pred konvencijo ABZ, za kar sem morala iti v pisarno železniške družbe štirikrat. Imela sem srečo in dobila v spalnem vozu spodnjo posteljo. Ker mnogi niso še nikoli potovali v spalnem vozu, hočem razložiti razliko med zgornjo in spodnjo posteljo v spalnem vozu. Razlika je tako velika kot med hruško, ki leži na zemlji in ono, ki je na drevesu. Ako imaš spodnjo posteljo, lahko na njo sedeš zvečer in zjutraj, dokler je ne sprejme v sedež. Ako pa imaš zgornjo, ne moreš na njo sedeti, ker je preveč visoko, in če bi se mogel sedeti, ne bi mogel stegniti nog. Videla sem nekaj potnikov,

ki so se povzpeli na zgornjo postelj. Poskusila sem tudi jaz, a nisem mogla. Tedaj sem želela, da bi se spremenila v kokoš... Seveda, lahko pokličеш strežnika in ti prinese lesto, toda on pričakuje vsakikrat napitnine.

Ob štirih zjutraj smo se pripeljali v Rock Springs, Wyo. Tam so čakali naši rojaki in nas odpeljali v Slovenski dom, kjer so nam odkazali prenočišča. Jaz sem prenočevala v kabini. Lastniki The White Mountain Lodgeja imajo 30 moderno urejenih kabin, ki imajo kopalnice, prav tako kot v hotelih. Bili so zelo postrežljivi. Nesreča je hotela, da sem izgubila ključ od kovčega, a uslužbenec, po narodnosti Spanec, mi ga je naredil iz pilice za nohte in odprl kovčeg. Pri tem pa se je nekaj polomilo, a drugo jutro je popravil. Vse to je storil popolnoma brezplačno. Poleg kabin imajo tudi gasilnico postajo in popravilnico avtomobilov, na drugi strani pa je velika restavracija in gostilna. Gospodarji so Švicarji, in sicer dva brata. Eden izmed njiju je prišel v Slovenski dom in plesal s slovenskimi deklet. Tudi midva sva zaplesala—vrtela sva se 50 milj na uro. Noben rojak ne bi mogel biti bolj gostoljuben z menoj kot omenjeni ljudje. Pišejo se Johnson. Najlejša jim hvala.

Ljudje so me vpraševali, kako mi ugaja Rock Springs. Bila sem v zadregi in dejala, da mi ugaja, razen kamenja in hrbovja, s katerim je obdano mesto, in zgleda, kakor da bi človek zašel v kako oazo v puščavi Sahari. Toda tamkajšnji ljudje so prijazni, veliko bolj prijazni kot pa ljudje v velikih mestih. Slovenci imajo čeden Slovenski dom. Skoro me je bilo malo sram, ker je skoro lepši kot pa naš v Detroitu, dasiravno je naselbina majhna.

Konvencijo smo končali v štirih dneh. Po konvenciji sem šla takoj na postajo, da si rezerviram sedež. Bala sem se, da bom morala ostati v Rock Springsu, končno pa sem dobila postelj v spalnem vozu, a to pot zgornjo. Uradniki na postaji so se čudili, kaj se godi v Rock Springsu, kamor je prišlo toliko ljudi, kajti običajno le malo kdo izstopi tam. Zelo sem se bala, da ne bi pravočasno prišla v Cleveland na prvo konvencijo SANSa. Kajti brez mene ne bi mogli vse najbolje izvršiti. Le smejte se!

Ko sem se peljala po pokrajini nah Michigan in Illinois, sem videla veliko revnih kmetij in suha polja, v Iowi je bilo malo lepše, v Nebraska pa so se mi videla lepša polja in bolj rodovitna, potem pa zopet puščava tja do Rock Springsa in menda tudi naprej. Vedno sem bila pod vtisom, da je država Kansas pustla, toda v resnici je lepša v primeri z Nebraska ali Wyomingom. Ko sem se peljala nazaj po Illinoisu in Michiganu, se mi je zdelo vse lepše kot prej. Ko pa sem prišla v Ohio, se mi je vse zdelo pravi raj v primeri z zapadom. Povsod pa se pozna, da so ljudje zaposleni v industriji in mnogi so zanemarili svoje farme, kar bo imelo slabe posledice; ceně poljških pridelkov se bodo dvignile. Najbrže bomo imeli še večjo dražnjo kot jo imamo sedaj. Na zapadu sem videla precej živine, ki se je pasla zuna; toda ne

(Dalje na 3. strani)

Betty Ruth Caldwell iz Iowe. "države visoke koruze," ki se je pridružila kontestu za "najlepšo mladenko sveta." Zmagovalka v kontestu bo nastopila v filmu "Salome, Where She Danced."

Par besed o mednarodnih kartelih in Nemčiji

Napisal Herbert J. Seligmann

V trenutku, ko se podirajo nemške obrambne pozicije, ko zavezniške armade ženejo preko nemških meja, je začela nemška visoka finančna z največjo marljivostjo delati na tem, da zado- bi v svoje roke kontrolo gospo- darstva in trgovine, in sicer na podlagi in s pomočjo ravno ti- stih kartelov, s katerimi je bila nameravala Hitlerjeva Nemčija ovirati druge narode v njihovih pripravih na vojno.

Dobil sem vse te podatke iz popolnoma zanesljivih virov, ki so na lastne oči videli mnogo dokumentarnega materiala o tem vprašanju. Dober del po- stavlja o tej neverjetni zadevi se nahaja pred Kilgorovim se- natnim komitejem, kjer je At- torney General Francis Biddle pokazal v pravi luči delovanje kartelov v predvojni dobi.

Dobro informirani washing- tonski krogi so mnenja, da pred- stavlja mednarodni sporazum glede petroleja, ki je bil ravno- kar sklenjen, prvi udarec sploš- nega napada, katerega cilj je, da se odvzame ministerstvu pravo- sodja polnomoč, da napade me- narodne kartele na podlagi Shermanovega antitrustnega za- kona.

Mednarodni sporazum glede petroleja bi utegnil — ako ga odobri senat — postati zaščita za transakcije, ki bi bile neza- konite po Shermanovem anti- trustnem zakonu. Ministerstvo pravosodja bi se potem nahajalo pred težkim pravnim proble- mom — šlo bi za to, da-li je mednarodna pogodba, katero o- dobri senat, veljavna tudi, ako je nasprotna zakonu dežele.

Ako sem pravilno podučen, zunanje ministerstvo ni razči- stilo zadeve sporazuma za petro- lej z ministerstvom pravosodja. Istočasno je nastal velik pritisk, da se preuredi Shermanov za- kon, in sicer s strani Lorda Mc- Gowan, glavnega ravnatelja največjega angleškega kartela, Imperial Chemical Industries Ltd., in s strani nekaterih kro- gov v državnem departmentu, katerim je mnogo na pogajanjih z Anglijo.

Ako bi uspelo, da se preko mednarodnega sporazuma za pe- trolej odprejo vrata delovanju velikih mednarodnih kartelov, bi se utegnili zgoditi, da dobe orjaške gospodarske organizaci- je v roke tudi kontrolo nad trž- ni kemikalij, kavčuka, jekla, strojev in drugih stvari, da po svoje kroje cene, zmanjšujejo produkcijo in nanovo ustvarijo ene monopole, katere so imeli pred vojno.

Sporazum za petrolej je prvi spopad v tej bitki. Lord Mc- Gowan je baje že izjavil, da ni- ko ne more pričakovati, da bi Anglija gospodarsko sodelovala z zedinjenimi državami, ako te ne razveljavijo Shermanovega zakona.

Znano je, in splošno priznано, da so imeli največji vpliv v mednarodnih kartelih pred voj- no Nemci, preko svojih velikan- skih kombiniranih koncernov, pred vsem IG-Farbenindustrie koncerna, ki je bil tako silen, da je v skladu z velikimi ameriški- mi podjetji kot General Electric, Du Pont in drugimi, ter z angle- ško trdno Imperial Chemical Industries, kar po svoje rezal in delil svetovna tržišča, zbiral in delil patente, krojil produkcijo in skrbel za to, da podatki o teh- ničnem napredku niso bili več objavljeni — vse to je šlo po- vsem odkrito in priznано v ko- rist nemške industrije.

Tudi danes imajo veliki ameri- škemu karteli na polju kemije in jekla v rokah vse gospodarstvo Evrope. A britanske in ameri- ške trdnice imajo deleže v teh nemških podjetjih. Tako na pri- mer General Electric udeleže- na v ogromnem nemškem OSRAM koncernu. Nemci so tudi skrbeli za to, da so izme- njali deleže podjetij, prevzetih v zasledenih deželah, za deleže v nemških podjetjih.

Iz tega sledi, da imajo danes državljani Nizozemske, Čehoslo- vake, Belgije, a tudi državljani nevtrajnih dežel, kot Švica in Švedska, interes na tem, da nem- ška industrija tudi nadalje po- stane in ostane neokrnjena. Raz-

V Washingtonu prevladuje mnenje, da bi bilo mnogo boljše za ameriške interese, podpirati industrije, ki delajo z Južno Ame- rikom, kot pa prepustiti to tr- žišče Nemcem. Nemška kontro- la gospodarstva v Južni Ameri- ki bi pomenila velike težave in nemire v bodočnosti.

Glede Evrope pa se boje wa- shingtonski krogi, da bo šepeta- nje nemške propagande PADLO NA UGODNA TLA. Nemci pri- poročajo, naj dobe ameriške trdnice v nalog kontrolo nad nemškimi industrijami. To pa bi bila le obnovitev in celo po- globitev starih kartelskih zvez.

V tem slučaju bi se Nemčija zopet pripravljala in čim bi bilo vse pripravljeno, bi pometla vse zunanje nadzornike. Vojna še ne bo dobljena, ko bodo za- vezniki korakali skozi "Unter den Linden". Tudi takrat se ne, ko bodo nemci pregnani iz svo- jih mastnih pozicij v nemški industriji. Vojna bo celo izgub- ljena, ako ne bodo zlomljeni ve- liki nemški karteli. Ako osta- nejo, ne bo miru na svetu, niti miru niti varnosti nikjer, niti v Ameriki.

Nevarnost je resna in preteča. Nemška industrija je začela svoj pohod ...

ljajte potic in sličnih stvari v istem zavoju z zapetimi ura- mi, žepnimi noži ali drugimi ta- kimi darovi, katerih so vojaki veseli. Ako se one stvari, ki so užitne, pokvarijo, vam utegne- jo pokvariti tudi vse drugo v za- voj.

Lani so se izgubili ali so bili dostavljeni prepozno le zavoji z nezadostnimi naslovi ali slabo zaviti.—UVI.

Izjave dr. Draga Marušiča

London. (ONA). — Vsa Jugo- slavija bo kmalu osvobodena in malo je takih Nemcev, ki se zdaj nahajajo tam in bodo še prišli nazaj domov v Nemčijo, je na- povedal dr. Drago Marušič, ju- goslovanski minister za pravo- sodje in promet v izključnem in- tervjuu, danem Overseas News Agency.

Dr. Marušič je razpravljal o splošni narodni vsotji, ki se je začela v Jugoslaviji in je dejal, da je to dogodek brezprimerne veličine, brez primere v vsej dolgi zgodovini borbe jugoslo- vanskih narodov za svobodo. Brezprimeren je prav tako v svojih ciljih kot v svojem obse- gu.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani)

toliko kot pred nekaj leti, ko sem se nahajala tam, ko sem obis- kala svojega sina v vojaškem taborišču.

SANSova konvencija se je do- bro iztekla. Zastopanih je bilo lepo število podružnic. Ker pa se je moj dopis že tako razte- nil in me tudi čas lovi, zato ne bom pisala podrobnosti konven- cij, kajti o njej so že drugi po- ročali in uredništvo Prosvete. Pripomniti imam le, da me je silno razveselilo, ko sem se sre- čala z mnogimi znanci in prija- telji iz mnogih držav.

Prav danes sem prejela pismo od mojega mlajšega sina, v ka- terem piše, da so končno le na- stopili službo, za katero so se pripravljali in bili poslani tja. Sedaj so v nekem mestu, a do sedaj, odkar so zapustili Angli- jo in se izkrcali v Francijo, so živeli v šatorih. Ni mi znano, kje se nahaja, "najbrže" v Fran- cij.

Vse kaže, da so Američani za- vladali v mnogih krajih v Evro- pi; ne bo dolgo, ko bodo zagospo- darili nad vsem evropskim kon- tinentom.

Moj starejši sin pa se nahaja od meseca maja na Novi Gvine- ji. V splošnem se ne pritožuje, pravi pa, da je silno vlažno pod- nebje, tako da se jim skoro vse pokvari, celo papir in znamke. Nekateri pa so zelo nezadovolj- ni in se jim toži po domu. Piše tudi, da imajo domačine uposle- ne pri raznih delih; nekateri nosijo tudi vojaške uniforme. Poudarja, da so zelo prijazni do belcev, a Japonce zelo sovražijo. Pravi tudi, da ne bi najbrže mo- gli izriniti Japoncev z Nove Gvi- neje, ako jim ne bi pomagali domačini. Japonci so zelo bru- talno postopali z njimi, zato jih tako sovražijo. Avstralska vlada zelo lepo skrbi za nje in za njih zdravje. Delajo na plantažah, njih plača pa znaša 10 šillingov na mesec, poleg tega pa dobe splošno oskrbo itd.

Moj najmlajši sin pa se naha- ja onstran morja od zadnjega februarja. Oba sta šla v arma- do 1. 1942, in sicer starejši me- seca januarja, mlajši pa novem- bra istega leta. Ta mesec bo po- teklo dve leti, odkar sta se zad- njč videla. Vse kaže, da bo vze-

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR	
Izvršni odbor	
VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAR, gl. pomožni tajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blaginik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISHER, tajnik bol. odd.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. oddel.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON GARDEN, urednik glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
Podpredsedniki	
MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik	Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik	3507 W. 60th St., Cleveland 2, Ohio
Distriktni podpredsedniki	
JOS. CULKAR, prvo okrožje	417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMPS MAGLICH, drugo okrožje	R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje	7988 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje	3079 Randall St., St. Louis 16, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje	418 Pierce St., Eveshath, Minn.
EDWARD TOMSIC, šestno okrožje	823 W. 7th St., Wabensburg, Colo.
Gospodarski odbor	
MATH PETROVICH, predsednik	353 E. 151st St., Cleveland 10, Ohio
VINCENT CAINKAR	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN	1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
LONALD J. LOTRICH	1937 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUODOLPH LISCH	700 E. 200th St., Euclid 11, O.
Porotni odbor	
ANTON SHULAR, predsednik	Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH	315 Tener St., Lawrence, Pa.
FRANK BARBIC	18011 Muskata Ave., Cleveland 18, Ohio
ANDREW VIDRICH	708 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK	772 E. 180th Street, Cleveland 16, Ohio
Nadporotni odbor	
FRANK ZAITZ, predsednik	3301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANDREW GRUM	17182 Snowden, Detroit 15, Mich.
JOHN OLIP	231 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI	25 Westlake Ave., Peru, Ill.
JOSEPH FIFOLT	1297 E. 60th St., Cleveland 2, Ohio
Glavni izdatniki	
DR. JOHN J. ZAVERTNIK	2219 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

lo precej časa, preden te zopet vidita. To pa valed tega, ker je mlajši pri oddelku, katerega de- lo se faktično prične šele po vojni.

Upam, da bo kmalu konec te strašne vojne, kajti prizadeti na- rodni strašno trpe. Ako v Evro- pi vojna konča pred božičem, pravi moj starejši sin, potem bo dobil stavo v znesku \$350, ako pa ne, potem bo moral pa on plačati. Molila bom, da je bo- čim prej konec in da bi dobil stavo.

Nekoč mi je neka Nemka sve- tovala, naj molim za povratek sinov, ne pa za smago Amerike. Ne vem, kaj je hotela s tem reči, menda, da bi bilo preveč prosti za oboje. Bog se bi mogče uje- zil in mi ne bi ustregel ne v enem in ne v drugem oziru.

Katherine Krains.

SEPTEMBER IN TRINERJEVO GRENKO VINO

Septembarska jutra so krásna, am- pak sprememba iz vročih poletnih dni v mrzlo jesensko sezono je pre- cej važna za mnogo ljudi, ki se ne morejo hitro prilagoditi spremembi njih želodca. Valed tega je Triner- jevo grenko vino z Vitaminom B-1 zelo priporočljivo v teh mesecih. Očisti čreva brez slabelosti, jih oja- ča in uredi k pravemu delu, povča apetit in zagotovi boljše spanje. Ra- bite kot predpisano na steklenici. Trinerjevo grenko vino je sveeto in zanesljivo vsak čas, ter valed tega zelo priljubljeno med ljudstvom za- njih sedem in pedeset let. Nikdar ne ovira tudi najbolj občutljivi želo- dec. V vseh lekarnah. Ako se ne- dobi v vaši sosedščini, pišite na Jos. Triner Corp., 1333-45 S. Ashland Ave., Chicago 8, Ill.

(Adv.)

VABILO NA SEJO

West Alliquippa, Pa.—Vse čla- ne in posebno še članice društva 122 SNPJ in SANSa prosim, da se vsi udeležite prihodnje seje v soboto, dne 16. sept., ker imam poročati dosti važnih stvari.

Česa nas uči padec Pariza

Napisal Harold Laski

Padec Pariza je vzbudil toliko navdušenja, da morda niti dan invazije same ni tako poln sla- ve v naših očeh—posebno ker je francoski narod sam osvobodil svojo prestolnico. Z nekakšnim ponosom smo zrl na uspehe ljudske armade osvoboditve — zdelo se nam je, da je osvobo- dilno gibanje s tem pokazalo svojo pravo vrednost. Francija Vichyja je zlomljena, in Petain, ki ji je bil dal senco svojega ne- kdaj velikega imena, je danes pravzaprav le še ujetnik onih, ki so ga zlorabljali, dokler jim je bil potreben, a najhujši izda- jalc kot Laval, Darnad in dru- gi, se skrivajo ali pa so na begu.

V tem našem navdušenju pa ne smemo pozabiti na poglavit- ni nauk, katerega nam daje pa- dec Pariza. Polom Francije je bil pred vsem vojaški, toda no- benega dvoma ne more biti o tem, da so korenine zla drugje — namreč v izjavitvju Francozov samih. Izdajstvo intelektualcev, pred vsem Charlesa Mourrasa, izdajstvo vojakov, kot na primer maršala Petaina in generala Huntzingerja, izdajstvo politi- kov. Vsa ta izdajstva so le pri- tikline poglavitnega izdajstva, ki je bilo izdajstvo francoskih velikih gospodarskih institucij, njihova pripravljenost, da pre- dajo svobodo in neodvisnost in povrh še demokracijo, ako jim le ostane možnost, da ohranijo svo- je privilegije. V teh krogih je bilo malo volje do zmage—pri- pravljali so se na poraz še pred- no so bili premagani. Moglo bi se trditi z upravičenjem, da so nekako sodelovali s Hitlerjem, in sami organizirali njegovo zmaganost leta 1940, in sicer že dolgo pred vojno. Ena največ- jih in najvažnejših nalog nove Fran- cij je, da očistijo narod strupa, katerega so ti ljudje vbrizgnili v žile Francije.

To je naloga francoskega na- roda. Naša naloga pa je, da spo- znamo, da so iste sile, ki so po- drle Francije, bile dolgo in prid- no na delu tudi pri nas. Fanatiki izolacionizma, vsi temni elemen- ti, ki propagirajo antisemitiz- ma, vsi oni, ki si prizadevajo, da bi prišli v dobi nekakšnega gigantičnega industrializma, ter se radi tega bore z vsemi svojimi silami proti delavskim unijam, vsi oni nezadovoljni radikali, ki se neprestano pomikajo proti desni, Angleži, katerim je več do socialne pravice, Amerikanci, ki mislijo, da so človekove pra- vice odvisne od njegove krožne barve—vsi ti, in še mnogi drugi, v naši sredi bi nam mogli ukra- sti vse plodove zmage ter nas pahnuti v ravno tako pusto in puhlo, prazno dobo kot je bila ona med obema vojnama.

Morda bi bilo dobro, da ome- nim tu še nekaj — mnogo je ta- kih med onimi, ki najbolj glas- no kriče po zmagi, ki se je bodo ustrašili, kadar bodo spoznali, kaj zmaga zares pomeni. Vsa- kdo ve, da je mnogo takih poli- tikov v Washingtonu in Londo-

Božična pošta za vojake

Približno 33,000 mož in žena v uniformi vojske in mornarice v uradih pošte se pripravlja na svoj največji posel—odvoz pri- bližno 70,000,000 zavojev božič- nih daril (trikrat toliko kot lani) za moške in ženske, ki slu- žijo preko morja. To je objavil urad za vojne informacije na temelju podatkov od vojske in mornarice.

Poštni uradniki vojske so pri- pravljani na to, da bodo morali odposlati približno dvakrat to- liko božičnih zavojev kot v letu 1943, ko je odšlo 20,000,000 za- vojev preko morja.

Poštni urad mornarice pa ra- čuna z najmanj 4-kratno množi- no daril v primeri z letom 1943, ko so uradi v New Yorku in San Franciscu odposlali to šte- vilo zavojev. Pošta mornarice je imela lani vsega skupaj 7, 480,000 zavojev, 3,480,000 v baze ali ladje na morju, a 4,000,000 za ladje, ki so pristale v ameri- škinih pristaniščih.

Tako vojska kot mornarica po- ročata, da je bilo letos ustanov- ljenih mnogo več uradov po sve- tu za dostavljanje dobro zavutih in pravilno naslovljenih zavo- jev, namenjenih moškim in že- nskam v vojni službi onstran morja, da jih dobe na božični dan ali prej. Radi tega je bil določen mesec za razpoši- dlanje božične pošte od 15. sept. do 15. oktobra. Uradniki pravi- do, da bodo dosegli zavoji, od- poslani v tej dobi, na božični dan vse vojake in mornarje, pa naj se nahajajo kjerkoli, ako bo- do pazili odpošiljatelji na neka- tere podrobnosti.

Zavoji naj ne bodo težji od 5 funtov in ne večji kot 36 inčev. Naslov napravite razločno in pravilno, opozarjajo uradniki vojske in mornarice. Ne jemli- te takih lepljivih naslovov, da bi se mogli odlepti. V zavoj bi spravite še en naslov. Ne poš- lajte potic in sličnih stvari v istem zavoju z zapetimi ura- mi, žepnimi noži ali drugimi ta- kimi darovi, katerih so vojaki veseli. Ako se one stvari, ki so užitne, pokvarijo, vam utegne- jo pokvariti tudi vse drugo v za- voj.

Demokratje v Texasu odstavili nasprotnike

Dallas, Texas, 14. sept.—Na konvenciji državne demokratske stranke so zmagali pristaši predsednika Roosevelta in odsta- vili vse nasprotnike. Imenovani so bili elektorji, ki bodo oddali svoje glasove Rooseveltu. Vsi nasprotniki Rooseveltove admi- nistracije so dobili brce na kon- venciji.

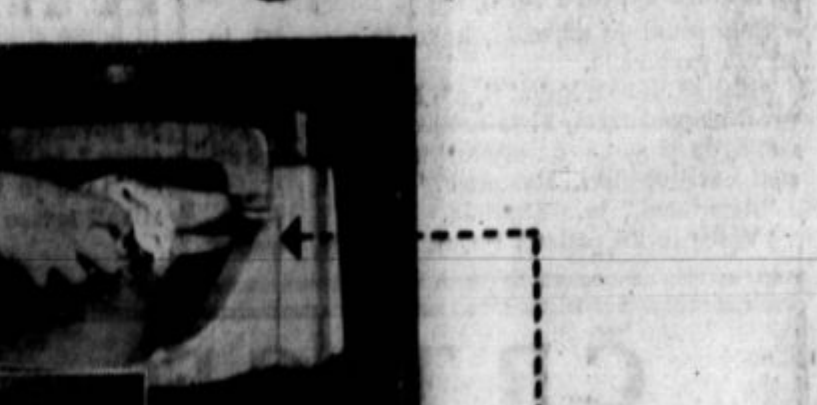
Kanadska konferenca bo kmalu zaključena

Quebec, Kanada, 14. sept.—Izgleda, da bosta predsednik Roosevelt in premier Churchill kmalu zaključila razgovore. Pri- čakuje se, da bosta skušala do- biti zagotovilo od Stalina, da bo vrzel rusko oboroženo silo v boj proti Japoncem po porazu nem- škinih armad v Evropi.

Velike žrtve nemških letalnih bomb

London, 14. sept.—Uradno po- ročilo pravi, da so nemške lete- če bombe v dobi od 13. junija do 31. avgusta ubile 5479 in ranile 15,934 ljudi v angleških mestih. Največje število bomb je treščilo na London.

Pazite, da bodo vaši zvijalni-vrtilniki zdržali do konca zmage

Vi boste pokvarili vaše vrti-
nike ako natlačite preveč
perila skozi zvijalnik

Ker je potrebno veliko
gumija za opravo naše
armadne sile, je valed te-
ga pomanjkanje gumija
za vrtilnike v vojnem ča-
su. In večina priprav za
izdelovanje vrtilnikov iz
gumija se sedaj uporaba
za vojna dela. . . . To-
rej bodite previdni z va-
šimi zavijalnimi vrtilniki.

Skrbite, da zdrže dlje
časa.
Ne tlačite s silo preveč
perilnega blaga ali plat-
na skozi vrtilnike. Vaše
perilo bo ravnotako hitro
in celo hitreje in varnej-
še skončano, ako devate
perilo v zvijalce malo po
malem.

PUBLIC SERVICE COMPANY OF NORTHERN ILLINOIS

GORNJE MESTO

POVEST IZ ZAGREBSKEGA ŽIVLJENJA

SERIAL

BOGOMIR MAGAJNA

(Nadaljevanje)

"Zakaj jokiš?" je vprašal.

"Saj veste, da bom mati. Saj sem vam povedala," je zajecala.

Njemu ni izginil ostri posmeh z obraza, stopil je bliže, toda ona se je stisnila k steni ob postelji.

"Kaj hočete?"

"Ne kriči! Nič ti nočem," je nadaljeval. "Prišel sem prav radi tiste stvari. Če bi pa ti hotela kričati, bi morala že poprej, ko so bili študentje tu."

"Ostuden! Lažete! Vi, vi, vi, samo vi, in nihče drugi!"

Gospodar se je zlobno režal.

"Nikar ne uganjaj take žalosti radi tega. Treba bo kaj ukreniti. Kaj bi imela od tega, če zve moja žena? Iz službe boš morala in povsod bo zapirali vrata pred teboj. Če pa se drugače uredi, pa bo mir. He, koliko jih je in jim je to deveta skrb! Saj bom jaz uredil. Tudi plačal. Kaj me tako plašno gledaš? Kaj odkimavaš? — Pa še nekaj. Zdi se mi, da ti je padlo nekaj v srce, kaj? Morda se Jelka misli poboljšati radi tega nerodnega študentskega svetnika? Zdi se mi, da ne bo dober plačnik za stanovanje, saj je klavirno oblečen, kot kak umetnik. Samo nikake žalosti in joka! Kadar se ti bo zdelo potrebno, kajne, pa pridi k meni, da pojdeš k zdravniku."

"Ne pojdem!" je kriknila Jelka.

"Seveda pojdeš. Zbogom, mala, in lepo obriši te nepotrebne solzice!"

Gospodar je odšel.

"Ne pojdem!" je ponovila Jelka glasno. "Ne pojdem, ne pojdem!"

Hotela je stopiti k umivalniku, da bi si izmila oči, toda tedaj je nekdo potrkal na vrata.

"Simon je," se je preplašila. Pa ni vstopil Simon, ampak pismonoša.

"Je Simon Jeraž doma? Ni ga doma, to vidim. Priporočeno pismo. Rečem vam, priporočeno pismo ni kar tako. Lahko je v njem važna vest, lahko je denar. Podpisati treba! Kdaj pride Simon Jeraž?"

"Bom podpisala jaz."

"Prav. Podpišite vi. Samo to rečem: ne pozabite izročiti!"

"Simon Jeraž" je podpisala Jelka in se vzradovale naenkrat, da mu more narediti uslugo. Ko je poštar odšel, je dolgo ogledovala pismo. Dvignila ga je proti svetlobi. "Pisava je ženska, toda prišlo je iz Primorja. Najbrže mu piše mati." Zložila je knjige in naslonila nanje pismo tako, da bi ga zagledal takoj, ko bi prišel v sobo. Toda že med tem opravičkom so se odprla vrata in vstopil je on.

"Kaj delaš tu? Kaj iščeš po knjigah?" je vprašal temno.

"Pismo sem prinesla," je rekla in hotela zbežati.

"Ha, počakaj! Hvala ti! Nisem te hotel žaliti."

Stopil je do nje.

"Razumeš, nisem te hotel žaliti. Čakaj, kam hitiš? Rekla si mi nekoč, da tudi ti nimaš ne staršev ne bratov ne sestra, da nimaš nikogar. In si služkinja tu, a veš ti, kaj je človek?"

Šele sedaj je zapazila, kako je prepadel, in se vsa preplašila.

"Kaj je človek, kaj si ti, a? Nekdo te je vrgel proti zlaganim sreč, ki je nekje na obzorju. Pozabiš, da si sama, da si služkinja in letiš proti tisti varljivi sliki. Razumeš?"

"Razumem," je zašepetala.

"Vidiš, in ko priletiš tja, ni tam nič, strašna

in suha puščoba in dolgočasnejša od same smrti. Bolje je položiti glavo na tračnice in si pustiti zlomiti tilnik od tramvaja. Potem je že v hipu konec in ni treba leteti do obzorja. Si razumela? Pravim; si razumela?"

"Sem," je prikimala Jelka. Simon pa se v lastni zagrenjenosti ni zavedal, kaj je govoril. Govoriti je mislil sebi, a je govoril njej, ki se je sedaj zasmejala in prikimala še enkrat z glavo: "Prav imate." Nato je odšla.

Simon se je okrenil proti oknu in opazoval rumeno listje na drevesih in se smejal dolgo, dolgo, ne da bi se premaknil z mesta.

"Hvala Bogu, da bo kmalu zima," je rekel in se obrnil. Šele sedaj je zagledal pismo. Vzel ga je v roke.

"Mati piše. Priporočeno!"

Ujezil se je. "Že dvakrat sem ji pisal, naj ne pošilja denarja. Kaj si bo trgala od ust! Pa še Danico ima doma. Ne more se odvaditi skrbeti zame. Pisati ji bom moral o tej stvari še enkrat."

Odprl je pismo. Toda v njem ni bilo denarja. Ko je čital, ni bilo videti na njegovem obrazu nikake spremembe in niti roka mu ni vztrepetala.

"Oprosti, dragi Simon! Vem, da si boš raztrgal srce radi tega, da ti nisem hotela pisati že poprej. Toda poznam te dobro in vem, da bi prišel domov, če bi ti pisala. Ti pa si tu obsojen in bi te zaprli, kajti še vedno povprašujejo po tebi, odkar si spisal tiste stvari in si se družil z voditelji iz Trsta in odkar si pobegnil čez mejo. Veš, kako bi bilo meni, če bi te zaprli. Zadržne mesece je bila Danica bolna, težko bolna. Ne veš, dragi Simon, koliko je morala pretrpeti! O, kako te je ljubila! V budnosti in v omotici je klicala po tebi. 'On je zdravnik, on me bo rešil,' je govorila. Toda tukaj je meni povedal zdravnik, da ni nikake rešitve. Zato si ne ženi k srcu, da ji nisi mogel pomagati. Boš pa pozneje pomagal drugim ljudem, kajti gotovo boš ti radi sebe bolj razumel bol drugih. Vsak dan sem slišala govoriti Danico tvoje ime. Celo onega vena iz kostanjevih listov se je spominjala. Tvojo sliko je postavila na mizico poleg postelje in vedno je morala goreti sveča tam, da jo je lahko gledala. Šele tedaj sem spoznala, da te ljubi prav tako kot jaz. Med boleznijo je bila lepa kot angel. Vse tovarišice so ji nosile cvetja, zunaj na hodniku pa so jokale. Ko pa je umrla, je bila ona še lepša kot angel in je sedaj gotovo najlepši angel v nebesih. Zato se ne žalosti preveč! Glej, pred tremi dnevi smo jo pokopali. Vse te tri dni sem se obotavljala pisati ti. Toda prej ali slej bi tako moral zvedeti. Tudi vem, da si moj sin in da boš prenesel, ko sem prenesla jaz, njena mati. Pogreb je bil jako lep. Vsa dekleta naše fare so spremljale njeno krsto in dovoljeno jim je bilo celo zapeti ob njenem grobu."

Prosim te še enkrat, ne pripelji se domov! Ukazala sem usaditi vrtinco na njen grob. Ko se pomladi razcvete, ti bom poslala najlepši cvet in naj ti bo on takrat poslednji sestrin pozdrav. Med boleznijo je uvezla v robec svoje in tvoje ime. Poslala ti ga bom v spomin. Če potrebuješ, dragi Simon, denarja, piši mi! Zdi se mi, da še nisi dobil nikake službe, ob kateri bi lahko studiral. Jaz imam nekaj denarja, samo piši! Te pozdravlja tvoja mati."

Desna roka, s katero je držal pismo, se mu je povesila daleč od telesa: "Da, taka je ta stvar," je rekel glasno in ponovil takoj: "Da, da, taka je ta stvar," in se ni zavedal, da je stisnil levico na čelo.

(Dalje prihodnjič.)

pregnati skrivno, šele komaj porojeno misel.

"Dobil sem dela..."

"Kaj? Prej ste rekli, da niste dobili."

"Dobil sem dela... in ne dela... Prijetno, lepo delo drugače... delo za gospodarja. Tri

Anzio Hero Weds

FOLLOWING their marriage at Red Hill, Pa., Pfc. Alton W. Knappenberger kisses his 16-year-old bride, the former Ruth Elkhoff. He was awarded the Congressional Medal of Honor for machine-gunning 40 Nazis on the Anzio beachhead in Italy.

NAZIS SHOW WHITE FLAG NEAR TOLON

AFTER BEING CORNERED by American assault troops in a French town east of Toulon, Germans carrying a hurriedly improvised white flag surrender to the Yanks. The American doughboys hold their rifles just in case the Nazis act up as they move along. U. S. Signal Corps Radiophoto.

mesece že kašljam tam v izbi, tri mesece že kašljam zastonj! Pa si je gospodar izmislil: delaj zame in za mojo družino, da ne boš v moji hiši kašljal zastonj! ... Lepo blago je, gosposko sukno... vredno pač do sedemdeset goldinarjev, do sedemdeset ...

Začuden sem mu pogledal v obraz, on pa je umaknil pogled in je vstal ...

Tisto noč sem se vzdramil mnogokrat. Sosed Konopa je brez nehanja romal po svoji izbi, romal in kašljal. Nekoč, ko sem se vzdramil, pa se mi je nenadoma vse razodelo in zabeležilo me je od strahu. Okrenil sem se k zidu in sem vzkliznil:

"Konopa, ne delaj greha, ne ubij se!"

V istem hipu so koraki utihnili ...

Teden dni nisem videl Konope; zdelo se mi je celo, da je ponoči tiščal usta v rjuho; slišal sem samo zamolklo, pritajeno hropenje. Sedmo noč pa je bilo tiho v izbi; tako sem se bil privadil korakom in hropenju, da me je bilo strah tišine.

Dopoludne me je ustavil gospodar na stopnicah; ves zaripel je bil v obraz in sopol je težko.

"Tak falot! Tak razbojnik!" Pogledal sem ga osupel.

"Tisti stradač, tisti berač, tisti tat ... Kdo? Saj je bil vaš sosed! ... Pride oni dan k meni ... kaj? teden dni je morda ... pride k meni kakor sam sveti Aleš, ubog in ponižen: če imam kaj dela zanj ... No, si mislim, dolžan mi je razbojnik že za tri mesece; namesto da bi ga metal na cesto, naj odsluži, kar je dolžan! Pa kupim lepo sukno, lepo spomladnje sukno, svetlosivo, zase in za obadva fanta. No, si mislim, naj dela počasi, ne mudi se nam, nismo goli ... in če napravi, kakor treba, mu vržem še par kron, siromaku ... Saj človek ni živina ... dobro srce imam, ne puščam ljudem krvi ... Ali kaj napravi razbojnik? Vzame sukno, tisto lepo svetlosivo sukno, in gre, da bi ga prodal. Gre, sam Bog je hotel, naravnost tja, kjer sem ga bil kupil. Odkod to sukno? — ga vprašajo. Zakaj bos je bil in ves se je tresel. On pa stoji tam, se trese od nog do glave in ne zine besede. Spoznali so tatu in so ga

zgrabili ... Kaj pravite, gospod? ...

Ubog in trepetajoč je stal Konopa pred svojimi sodniki.

"Čemu si kradel? Razodeni povrti!"

Konopa je molčal; stal je tam ves čas in je molčal. Glavo je imel povešeno, roke je držal sklenjene kakor ob molitvi. Tolika zakrknjenost pa je razsrdila sodnike; s temnimi očmi so gledali nanj in njih misel je bila: "Greh je velik, zakaj v srcu je skrit!"

Tako so ga obsodili v ječo. In ker tatovi in razbojniki, posebno če so bolni, hromi in ubogi, ne sodijo drugam nego v domovino, so še razglasili sodniki, da bodi Konopa iz ječe siloma odpeljan pod visoko Tatro ...

Glej, Konopa, tvoje srce je reko in se ni motilo: še letos boš videl visoko Tatro, dišeče njive boš videl in zelene luke in črne gozdove! ...

ŠOPEK CVETIC

V največji, poslednji boleti, ki je že sestra obupu, človeku nenadoma odleže. Kadar je križ najtežji, pade z ramen; srce si oddahne, verno je in zaupljivo; oči, poprej motne od solz, gledajo vesele in svetle v prihodnji dan.

Na zimo je šlo; sivi in pusti dnevi so bili. Jan Vymetal, krojač, je bil bolan. Sam je mislil, da je vsa bolezen le gola slabost in onemoglost zaradi stradanja; ta misel je bila čudna, saj Jan Vymetal je bil stradanja vajen od rojstva. Izsušen je bil, da se mu je koža grbila na rokav in na poraščenih licih; človek, ki ga je kdaj videl, bi sodil, da ni v njem kapljice krvi; pa vendar mu je curkoma lila iz ust. To je bilo pač zaradi zraka v šestnajstem dunajskem okraju—tisti zrak pije kri kakor več.

Music Lover's Hour

Any flower shop will be pleased to give you a free monthly program of "The Music Lover's Hour", sponsored by the Allied Florists Association of Illinois over station WCFL, every Monday through Friday, 10:30 to 11:30 P. M.

The program is devoted to classic and popular music. Tune in at 1000 kilocycles on the dial and you will enjoy an hour of beautiful music.

Razni mali oglasi

STOCK MAN AND SHIPPING CLERK

Stalno delo tudi po končani vojni močnega, zanesljivega delavca. Priglasite se takoj.

A. A. REDDERSON
1500 So. Western AvenueDELO DOBE
MOŠKI ALI ŽENSKOHand screw machine operatorji
Drill Press operatorji
Brusarji in težaki

Dobra plača, stalno delo sedaj in vojni. Nobene izkušnje se ne zahteva mi vas naučimo.

OGLASITE SE TAKOJ PRI
RANDALL

5th Floor—609 W. Lake Street

Hotelske služkinje

in čistilke

STALNO DELO
DOBRO DELOVNO OKOLIŠČINO

"Full" ali "part time," kakor želite \$92.00 na mesec. Oglasite se

EDGEWATER BEACH HOTEL

v uposlovalnem uradu
5357 Sheridan Road

PRODA SE na 1930 So. St. Lake Ave. 2 nadst. zidana hiša 1-6 in 1. Furnace gorkota. \$5,500. Tak \$1,000. Brown, 1001 N. Western Ave.

Ali ste naročili na dnevi "Prosveto"? Podpišite svoj list

Vaš spomin

ZA

UMRLIMI

Vaše cvetice

POSLANE ZA

POGREBE

V TOLAŽBO ONIM.

KI ŠE ŽIVE

Razni mali oglasi

"BUS BOYS"

STALNO DELO
DOBRO DELOVNO STANJE

Dobra plača—pridite še danes!

Oglasite se

Edgewater Beach

Hotel

v uposlovalnem uradu
5357 Sheridan Road

PRODA SE 2 nadst. zidana hiša. 4-2 v prvem in 7 sob v drug. nadst. Za pojasnila vprašajte v drugem nadst. lastnika, 1814 No. Damen ave.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene smerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue . . Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ena družina in eni naročniki. List Prosveta stane za vsa enake, za člano ali nečlano \$6.00 za eno leto naročnino. Če va člani še plačajo pri azenstvu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varoka, reči da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnštvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvu znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado	\$6.00	Za Chicago in okolice	je \$7.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	6.50
2 tednika in	3.00	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50
Za Evropo je \$9.00			

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.

2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. društva št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. društva št. _____

3. _____ Čl. društva št. _____

4. _____ Čl. društva št. _____

5. _____ Čl. društva št. _____

Mesto _____ Družina _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

ČRTICE

(1911-1913)

IVAN CANKAR

NAGNILO SE JE SOLNCE

"Pozno, sosed Konopa, vas je obsenčilo spoznanje! Če je pravica, ali ne pravica: staro pismo je, potrjeno in veljavno!"

Molčal je, gledal je proti oknu z motnimi očmi.

"In vendarle . . . in vendarle pojdem!"

Ker je bila bridkost v meni samem, sem bil zlobno vesel njegovega trpljenja.

"S srcem, Konopa, in s koprnenjem . . . boš noge pa bodo teptale ta črni prah!"

"In vendarle pojdem!"

Ker sem bil sam malodušen in bojazljiv, me je razsrdilo njegovo trdno zaupanje.

"Pojdeš, brate, v domovino, dolgo poldrug meter in pol metra široko; dovolj bo zate!"

Ozrl se je name s tihim nasmeikom.

"Čemu si se razsrdil, brate? Čemu si mi lakomen tega upanja?"

"Sam Bog ti blagoslovi to upanje! Ali govori pametno in povrsti in razodeni mi tole: kako misliš na pot? Peš? Po? Potopnik, ki trka od hiše do hiše, v nadlego psom in ljudem? In nadalje mi še razodeni: čemu pač misliš na pot in kaj boš tam, pod tisto Tatro? Ali da se odkriješ in pokloniš: pozdravljena, Tatra!—ter nato pogineš kraj ceste? To mi razloži!"

"Kdo bi se tako srdil, gospod?—Kako da pojdem, je v božjih rokah. Da pojdem, je napisano. Čemu da pojdem in kaj bi tam? . . . ali ste res vprašali, gospod? Tudi vi sami ste stali včeraj ob oknu, ko je hotelo solnce skozi črni oblak in ni moglo!"

"Molčala sva in sva pila čaj; sosed Konopa se je globoko zamislil. Nenadoma je izpregovoril, kakor da bi hotel z besedo